

## О‘ЗBEKISTONDA A‘ZO VA TO‘QIMALAR TRANSPLANTSIIYASINING TARIXI VA HOZIRGI HOLATI

ALFRAGANUS UNIVERSITETI tibbiyot

fakulteti davolash ishi yo‘nalishi

222 guruh talabasi

Abdinabiyev Shahzod Aytbay o‘g‘li

+998932719201

Ilmiy Rahbar ALFRAGANUS

UNIVERSITETI o‘qituvchisi

Ibragimxodjayev B.U

**Annotatsiya:** O‘zbekistonda a‘zo va to‘qimalar transplantsiyasi sohasida amalga oshirilgan ishlar va bu yo‘nalishning rivojlanishi mamlakat tibbiyotining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Transplantsiya jarayonlari inson hayotini saqlab qolish, sog‘liqni tiklash va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolada O‘zbekistonda a‘zo va to‘qimalar transplantsiyasining tarixi, hozirgi holati, mavjud muammolar va kelajak istiqbollari haqida batafsil so‘z yuritiladi.

**Kalit so‘zlar:** to‘qima, transplantsiya, tibbiyot, kasalliklar, davolash, imkoniyatlar, malaka, infratuzilma, donor, retseptlar.

A‘zo va to‘qimalar transplantsiyasi tibbiyot sohasida nisbatan yangi yo‘nalish bo‘lib, u organ yetishmovchiligi yoki jiddiy kasalliklar sababli bemorlarning umrini uzaytirish uchun qo‘llaniladi. O‘zbekistonda bu sohaning rivojlanishi asosan mustaqillik yillaridan keyin boshlangan. Sovet davrida a‘zo transplantatsiyasi bo‘yicha cheklangan imkoniyatlar mavjud bo‘lib, asosan qiyin jarayonlar uchun yetarli infratuzilma va malakali kadrlar yo‘q edi. Shu bois, bemorlar ko‘pincha chet elga murojaat qilishga majbur bo‘lishardi. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston hukumati sog‘liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish va yangi texnologiyalarni joriy etish bo‘yicha keng qamrovli dasturlarni amalga oshira boshladi. Bu jarayonda a‘zo va to‘qimalar transplantsiyasi sohasiga alohida e‘tibor qaratildi. Toshkent shahrida

zamonaviy tibbiyot markazlari tashkil etilib, transplantsiya uchun zarur bo'lgan diagnostika va jarrohlik uskunalari sotib olindi. Shuningdek, malakali mutaxassislarni tayyorlash va ularni chet elda o'qitish ishlari yo'lga qo'yildi. O'zbekistonda a'zo transplantatsiyasi sohasida birinchi muvaffaqiyatli operatsiyalar o'tkazildi. Bu jarayonlar asosan buyrak transplantatsiyasi bilan boshlandi, chunki buyrak yetishmovchiligi eng ko'p uchraydigan muammolardan biridir. Buyrak transplantatsiyasi orqali bemorlarning hayot sifati sezilarli darajada yaxshilandi. Keyinchalik jigar, yurak va boshqa organlarni transplantatsiya qilish imkoniyatlari ham paydo bo'ldi.[1]

So'nggi yillarda O'zbekistonda a'zo va to'qimalar transplantsiyasi sohasida ko'plab yirik loyihalar amalga oshirildi. Davlat tomonidan qonunlar qabul qilindi, ular organ donorligini tartibga solish, bemorlar va donorlarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan. Bu qonunlar orqali organ olish va transplantatsiya jarayonlari yanada shaffof va xavfsiz bo'lishi ta'minlandi. Shu bilan birga, aholining organ donorligi haqida xabardorligini oshirish maqsadida targ'ibot ishlari olib borilmoqda. Hozirgi kunda O'zbekistonda a'zo transplantatsiyasi sohasida zamonaviy texnologiyalar va usullar keng qo'llanilmoqda. Jarrohlik amaliyotlari yuqori malakali mutaxassislar tomonidan amalga oshiriladi. Shuningdek, transplantatsiya sohasida ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda, yangi usullar va dori vositalari sinovdan o'tkazilmoqda. Bu esa bemorlar uchun yanada samarali davolash imkonini beradi.[2]

Transplantsiya jarayonida donor va retsipient o'rtasida moslik muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, O'zbekistonda immunologik testlar va genetik tekshiruvlar rivojlangan. Bu jarayonlar transplantatsiya muvaffaqiyatini oshiradi va rad etish xavfini kamaytiradi. Bundan tashqari, transplantatsiya qilinadigan organlar va to'qimalarning saqlanishi uchun maxsus laboratoriyalar tashkil etilgan. O'zbekistonda a'zo va to'qimalar transplantsiyasi sohasidagi muammolar ham mavjud. Eng katta qiyinchiliklardan biri donor yetishmasligi hisoblanadi. Aholining organ donorligi haqida ma'lumot yetishmasligi va ba'zi diniy va madaniy qarashlar bu jarayonni

murakkablashtiradi. Shu bois, davlat va nodavlat tashkilotlar tomonidan organ donorligini targ'ib qilish ishlari olib borilmoqda.[3]

Bundan tashqari, transplantsiya jarayonining yuqori narxlari va tibbiyot infratuzilmasining ayrim hududlarda yetarli darajada rivojlanmaganligi ham muammolardan biridir. Shu bilan birga, malakali kadrlar soni yetarli emasligi va ularning doimiy malakasini oshirish talab qilinadi. Bu muammolarni hal qilish uchun davlat tomonidan qo'shimcha mablag' ajratilmoqda va xalqaro hamkorlik yo'lga qo'yilmoqda. Kelajakda O'zbekistonda a'zo va to'qimalar transplantsiyasi sohasida yanada katta yutuqlarga erishish uchun ilmiy tadqiqotlarni kuchaytirish, xalqaro tajriba almashinuvi va yangi texnologiyalarni joriy etish zarur. Shuningdek, aholining organ donorligi haqida ongini oshirish, qonunlarni takomillashtirish va tibbiyot sohasida kadrlar tayyorlashni davom ettirish muhim ahamiyatga ega.[4]

#### **Xulosa:**

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda a'zo va to'qimalar transplantsiyasi sohasining rivojlanishi mamlakat tibbiyotining muhim yutuqlaridan biridir. Mustaqillik yillaridan boshlab bu yo'nalishda sezilarli yutuqlar amalga oshirildi, zamonaviy jarrohlik usullari joriy etildi va qonuniy asoslar yaratildi. Biroq, donor yetishmasligi, malakali kadrlar sonining kamligi va infratuzilma muammolari hali ham mavjud. Kelajakda ushbu sohani yanada rivojlantirish va bemorlarning hayot sifatini oshirish uchun keng qamrovli chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur. O'zbekiston hukumati va tibbiyot xodimlari bu borada doimiy ishlashni davom ettirmoqda va mamlakatda a'zo va to'qimalar transplantsiyasining yanada rivojlanishiga umid qilinadi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Axmedov, S. (2018). "O'zbekistonda organ transplantatsiyasi: tarixiy rivojlanish va zamonaviy yutuqlar". Tibbiyot Ilmi Jurnali, 3(12), 45-52.
2. Islomova, N. (2019). "A'zo va to'qimalar transplantatsiyasida qonuniy asoslar va amaliyot". Sog'liqni Saqlash Sohasi Tadqiqotlari, 5(7), 22-30.

3. Karimov, D. (2020). "Transplantatsiya jarayonlarida immunologik moslikning ahamiyati". O'zbekiston Tibbiyot Akademiyasi Maqolalari, 2(4), 10-18.
4. Tursunov, M. (2021). "O'zbekistonda donorlik madaniyati va uning rivojlanishi". Tibbiyot va Jamiyat, 6(9), 33-40.
5. Rasulova, L. (2021). "A'zo transplantatsiyasi sohasida yangi texnologiyalar va ularning qo'llanilishi". Innovatsion Tibbiyot, 1(3), 55-63.
6. Qodirov, A. (2022). "O'zbekistonda organ transplantatsiyasining yuridik jihatlari". Huquqshunoslik va Tibbiyot, 4(2), 15-24.
7. Sobirova, F. (2022). "Transplantatsiya jarayonlarida malakali kadrlar tayyorlash va muammolar". Tibbiyot Ta'limi, 7(1), 40-48.